

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST' A
miercuri
6/18 dec.

Ese totu a opt'a di
Pretulu pentru Austria
pe Jul. - Dec. 4 fl. —
Pentru Romania
pe Jul. - Dec. unu galbenu.

Nr.
47.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a morariloru Nr. 10.
unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anulu
III
1867.

TRADAREA.

Amorohi mi-e pecatulu.
Byron.

Iubeam cu pietate o juna rapitóre,
O juna pentru care in fia-ce minutu
Viéti'a mi-asiu fi dat'o, si totu ce am sub sóre,
Dar' vai a ei iubire e fluture perdutu !

Intr' ins'a affam totulu : si ceriu si fericire,
Si-a plangeriloru vale pareami unu paradisu ;
Viéti'a-mi curgea dulce pre sinu-i de iubire,
Dar' vai a ei iubire a fostu numai unu visu !

I-am oferitu credintia, i-am oferitu iubire,
I-am oferitu viéti'a si totu ce am mai santu,
Si 'n schimbu crud'a mi-dede veninu si amagire,
O nu, ea nu-e femeia, ci demonu pe pamentu !

Fatala mi-a fostu ór'a in care prim'a data
Pe tine, neferice, in lume te-am diaritu ;
De ce nu am potere sê uitu cá esti ingrata
Sê smulgu si suvenirea-ti din pieptulu meu truditu !

Esti cruda, esti ingrata, esti fara de simtîre,
Câ-ci anim'a ta rece facuta-e din granitu,
Cu tóte aste draga, o tainica iubire,
Nutrescu in peptulu est'a ce tu mi l'ai sdrobitu.

Sê nu affi in lume credintia si iubire,
Neci anime sincere, neci dorulu implinitu,
Sê gusti in tóta viéti'a veninu si amagire,
Sê plangi, sê plangi continuu pe celu ce te-a
iubitu.

J. C. Dragescu.

ILÉN'A.

Novela originala.

(Urmare.)

— Ah, asié disparu si schinteile sperantiei
miele, totu un'a dupa alt'a . . si ah, simtiescu,
câ nu preste multu, asié va descinde si viéti'a
mea 'n cenusi'a mormentalá — suspiná Ilén'a
cu-o suspinare lina, mai lina, ca siopotulu zefi-
relului . . .

Si lelea Frasina totu mai torcea mereu,
mereu, pierdiendu-si sufletulu in negur'a trecu-
tului, ca-si cum ar incercá sê si-renvía inca-
odata diorile cele mandre, suvenirile cele dulci,
icónele cele deja palide, ai d'albei teneretie . .
dar câte-unu oftu morosu, ce i-redicá pieptulu
din candu-in candu, pareá a i-spune, câ-acele
tóte au dispurutu in marea vecinicie, si mai
multu nu le va regasi, numai in cee'a lume . .

Biét'a betrana! trebué sê se-indestulésca
numai cu lacrimile, ce i-le tindea presintele
celu sérbedu . . .

Mosiu Tom'a dormea si visá si resuflá adencu si greu . . .

* * *

Sér'a inaintase binisioru.

Tanasia erá culcatu de-alungulu pe érba d'inaintea stanei si si-trimitea privirile in josu la vale, din verfulu culmei. Acusi se sculá incetu invertindu-se róta pe langa stana, mai apoi pe langa staulu fluerandu câte un'a, ca sê véda: ce facu canii, padiescu séu dormu? Apoi éra se rentorná la stana, éra se culcá pe érba si éra-si trimitea privirea, dar cu anim'a, cu sufletulu din preuna, in josu, la vale.

Si Tanasia nu si-inchidea ochii pentru tóta lumea; pareá câ ascépta pe cineva si-asié i-para de lungu tempulu.

— O nu, nu me-in-toiescu neci macaru p'ó clipita — sioptea elu incetisioru, ca-si cum s'ar teme si de ventu, si de frundia, ca nu cumva sê lu-auda.

— Nu — continuá elu mai intru-unu tardioru — ca nu póte sê mai intârdie; ea va vení, câ-ci trebue sê vina . . asié ni-a fostu vórb'a, asié ni-a fostu siópt'a cea din urma . . . si Ilén'a nu si-póte calcá vórb'a, nu, câ-ci Ilén'a are anima de angeru, sufletu de dîn'a si juramentulu ei e juramentu de fetióra, e graiulu lui Domnedieu . . . O, vina, vina dara Iléna draga, mirésa dulce, mirésa maltratata, vina, câ te-ascépta dragutiulu teu, mirele teu, care te iubese si care te va duce 'n bracie, departe de aste locuri, departe de cei ce te bantuescu, departe . . . departe . . . acolo, unde nu ne va vedé, nu ne va cunósce nimene, unde nu ne va despartí nimene si unde vomu traí ca floricelele, vomu traí ca paserile, iubindu-ne, imbraciosiendu-ne, sarutandu-ne . . . departe, intre codri muntiloru, in lumea libertátii . . . oh, acolo . . . scii tu unde . . . — si-ací si-asiédia faci'a pe érba si incepú a plange cu lacrimi multe. cu lacrimi calduróse. incepú a plange de fericire, de bucuría.

De-odata numai tresarí de pre érba; asié i-se parú, ca-si cum ar fi auditu miscandu-se ceva p'intre tufe . . .

— Ah, ea vine, Ilén'a vine, o fericire! — eschiamá cu patim'a unei fericiri esaltate — ea trebue sê fia de-abunaséma . . . — si-apoi si-oprí resuflarea, si-ascutí audiulu . . . dar nu, nu se mai audí nemicu, nemicu . . .

— Ce? ea nu se ivesce? Ah, tu nu vini Ilén'a? Dar ce naluca si-cérca joculu pe langa stan'a mea. prin tufele mele? . . . Si canii nu latra, ei nu grigescu, ei dormu . . . dar nu, póte-a fostu numai inchipuire . . . nu nu, ea va vení, de

si intardia, ea va vení, câ ci eu cunoscu anim'a Ilenei, cunoscu sufletulu ei.

Câteva clipe mai statú inca 'n pitióre, privind acusi in juru-si, acusi preste tufe, acusi in josu la vale. Dar nu diarí nemica.

Se asiediá apoi de nou incetisioru pe érba; ci nu mai avea hodina. Se sculá éra si se 'nvertí ca mai nainte róta pe langa stana, mai apoi pe langa staulu, apoi éra-si se rentorná la érb'a cea verde si se puse de nou se siéda; dar indesiertu, nu mai avea hodina . . .

Asié mai trecura cateva clipe . . . apoi si-apucá fluer'a la mana, o aninà de budfe si incepú a dice din ea cu jale, cu dorere, cu deseperare, incepú a dîce asié, precumu n'a mai dîsu inca neci odata . . .

* * *

Cocosii cantau de média-nópte.

In cas'a lui mosiu Toma inca totu mai domniá tacerea cea muta de mai nainte.

Lelea Frasina totu mai indrugá la lana, dar fórté 'ncetisioru, câ-ci genele i-se lipeau de-olalta. O cuprinse somnulu.

— Culca-te Iléna, suflet'a mea — fú graiulu ei celu din urma in sér'a acést'a — culcate si dormi si visédia . . . visédia despre diu'a de mane . . . visédia despre eununa . . . visédia despre mire . . . despre nunta . . . despre teneretie . . . — apoi se confundá in somnu, in visuri . . . in somnulu bêtranetiei, in visulu teneretiei . . .

Langa cuptoriu suspiná Ilén'a, p'ó lavitia uscata, cu capulu lasatu pre cotu, cu sufletulu morbosu, cu anim'a furata.

— O, culcá-m'asiu cu, culcá-m'asiu; dar asié, ca sê nu me mai trediescu neci odata . . . ca sê nu me mai trediescu pana colo . . . pana 'n cee'a lume . . . Dar nu . . . nu me potu culcá, câ-ci sufletulu me dóra, anim'a-mi sangerédia . . . Me chiéma-o datorintia grea, o datorintia dulce . . . si n'am potere de-a o 'mpliní . . . o tata . . . o Tanasia . . . o Dómne . . . !

Asié suspiná, asié plangea Ilén'a, cu ochii pierduti in par'a focului, ce schinteia incetisioru, impartindu o lumina palida prin casa. Pareá, câ vre sê numere: câte schintei disparu un'a dupa alt'a si câti taciuni se consuma unulu dupa altulu prin flacári si câti carbuni descindu in cenusia? . . .

Atât'a simfonia pareá 'ntre cele ce privea si 'ntre viéti'a ei!

Lelea Frasina nu mai audí nemicu dingemetulu Ilenei. Ea erá pierduta 'n lumea visurilor.

Si cocosii totu mai cantau de média-nópte. In cas'a lui mosiu Tom'a, numai cate-o re-

sufiare grea, câte-unu suspinu doiosu, mai retaceea din candu in candu prin tacerea cea muta. Parea că-e o cripta doiósa, in lontrulu carei'a, spiritele tredíte de ór'a spaimeloru, veniau din cee'a lume, ca sê conturbe cu gemete funeste, cu concerte misteriose, visurile celoru vii, visurile moritoriloru.

Ilén'a tóta tremurá; parea că simte o recéla grozava prin totu corpulu si totu-si capu-i ardea, ca par'a focului.

De-asupr'a ei erá o ferestutía mica si ea o deschise, ce sê si-recorésca fruntea.

In momentulu acel'a incepú sê resune fluer'a lui Tanasia, si incepú sê resune cu jale, cu dorere, cu desperare, incepú sê resune asié, precum n'a mai resunatu inca neci odata .. si resunetulu intrá pe ferestutia in cas'a lui mosiu Toma, si resunetulu petrunse pana la anim'a Ilenei si anim'a Ilenei tresarí, ca de-unu electru, ca de-unu fulgeru, si sufletulu ei incepú a plange si-a geme cu gemete frante, cu gemete nevinovate . . .

Asié i-para, ca-si cum totu accentulu celoru resunete o-arú acúsá pre ea si ca-si cum tóte suspinele din fluera arú fi plansori din anim'a lui Tanasia si ca-si cum anim'a lui Tanasia neci n'ar poté suspiná, numai astufeliu :

— O, Iléna, tu esci necridintiósa, tu vrei sê ti-frâangi cuventulu, juramentulu; tu totu mai întârdí, tu nu vini . . nu, câ-ci mane ti-va fi nunt'a si nunt'a pentru tine nu-e mórte, nu-e mormentu . . o Iléna, necredinti'a ta te va bate si eu ti-voiu plange nefericirea ta cu lacrimile credintiei mele . . .

Si Ilén'a voiá sê-inchída ferestuti'a, sê n'au-da resunetele acele, cari o acúsau atátu de cumplitu; dar manele-i erau inlemnite, manele-i nu voiau sê i-scutésca anim'a de sagetíle fluerei . .

Câte-va clipe mai statú ea asié inlemnita si sunetele fluerei pan' atunci i-patrunsera anim'a, i-patrunsera sufletulu . . in urma o 'nvinsera . .

Linu, meruasiu, cu pasi tremuratori, cu anima batenda, cu resufári inecate, cu sufletulu perplesu, se apropiá apoi catra patulu tata-ne-seu.

Mosiu Tom'a dormiá afundu, afundu . . totu erá sudori pe frunte . . si Ilén'a o atinse cu budiele sale si-o recorí cu sufíarile torturei, apoi caditú in genunchi si si-proptí fruntea incetu de piciorulu patului, udandu pamentulu cu-unu perfu fierbinte de lacrimi fierbinti . .

— O tata, tata — suspiná ea dupa-acee'a, cu-o sioptire lina, linutia, încátu abié tremurá aerulu pe langa budiele ei.

Jonítia Badescu.

(Va urmá.)

C A N T E C E.

De M. Berend.

I.

Déca-o juna dragalasia si cu ochi de viorica
Si cu anim'a perfida, pentru altulu te-a lasatu,
Ieti merindea si necasulu si 'n caciula-o floricea,
Si te du, te du in lume, câ-ci pamentu-e fôrte latu.

Manca bine si bé bine, canta si te veselesce,
Câ-ci de draga socióra, desperarea ti-ai luatú.
Canta pana-ce de lacrimi cantulu ti-se nedusiesce
Si candu glasulu ti-se 'néca ié-te 'ndat' la fluera tu.

Canta-ti doin'a pana 'n capetu, pana 'n capetu d'asta
lume,
Te totu du mereu si 'n pace, totu voiosu si sanetosu
Si candu vei ajunge 'n margini, déca n'ai nimicu anume,
Ce te-ar mai opri aice, — atunci sari acolo josu !

II.

Credeam trandafirii si-acuma 'nflorindu,
Ei de multu inse s'au vestedítu;
Credeam cele stele si-acuma lucindu,
Stelele inse de multu s'au sfintitu.

Credeam, juramentulu câ 'n veci vei pastrá,
Inse din minte elu ti-a peritu;
Credeam ardiectoria dragostirea ta,
Dar ea de graba s'a si recitu.

Rose si amore si stele-au apusu,
Tu animióra mai esci aci;
Ah! dar cum ti-vine si tîe de dusu,
Cum ti-ar fi bine a odihní!

III.

Sunt nopti lungi, infricosiate,
Candu vighindu târdú pre patu;
Furii anim'a-ti apuca,
Si cu sbiciu de focu te batu.

Si o óra este-atuncea,
Candu buhele cârâescu,
Si-audi umbrele cum ambla
Si candu mortii se 'ntelnescu . . .

Cine 'n gemetu asta óra
Cea din urma si-a numitu,
Scie câtu de debilu Dante
Iadulu ni l'a zugravitu.

— Si aceste óre fura,
Candu eu cantecele-am scrisu —
Poti pricepe-acuma multe,
Ce crîsinindu din dinti am dîsu.

Elia Traila.

47*

Mitropoli'a romana gr. c. de Blasiu.

(Din punctu de vedere istoricu.)

(Finea.)

3) Documentulu arhiepiscopului romanescu din Transilvani'a Stefanu Simeonu, din an. 1651 sunatoriu despre hirotonirea episcopului de la Muncaciu: Petru Parteniu, care documentu in urmatórele sîruri traduse din limb'a latina cuprinde aceste: „Stefanu Simeonu din gratîa lui domnedieu arhiepiscopulu Belgradului, Vadului, Maramuresiului si a intregii Transilvanie, episcopulu religiunei catholice si apostolice, de ritulu grecescu, facemu cunoscutu prin literile nóstre presinte tuturor caroru se cuvine, a nume reverendisimilor episcopi, vicariilor lor, capitulelor, si prepositilor, preotilor ori de ce gradu clericescu, dupa acestia pré stralucitilor, magnificilor, pré nobililor, si domniloru generosi ai remnului Ungariei, stralucitilor cetatieni, locuitorilor si mai mariloru cetâtiloru opideloru, si a sateloru, si tuturoru cresciniloru, câ a venitu la noi r. d. Petru Parteniu calugaru, preotu de cinulu Santului Basiliu dupa ritulu grecescu, cu testimonia onorifica si indestulitoria. — Din care amu vediutu, câ memoratulu reverendu parinte Petru Parteniu e alesu cu voturi unanime, si cu o voie ca sê urmeze reverendisimului domnu, episcopului de la Muncaciu: Vasiliu Tarasovicu nu de multu repausatu, sê se puna in loculu si in catedr'a lui. P'acest'a de atâtea ori memoratu, luandu in consideratiune caus'a lui fôrte omenesce in iubirea lui Christosu, l'amu primitu si chiamandu pre r. domnu Sava episcopulu de Bistr'a, si adunandu clerulu nostru, premitandu acele. ce demenda canónele si s. sinodu.

Amu facutu solenitate, si cu ceremonfile apostolicesci l'amu facutu episcopu alu numitei catedre de la Muncaciu, si prin cererea darului Spiritului Santu i-amu datu potere de a hirotoni, de a deslegá de pecate, si censure lui-si rezervate, de a face miru, de a santî beserici si altare si de a face in dieces'a sa liberu tóte functiunile episcopesci, rogandu-lu, si invetiendu-lu pe acelu rdis. domnu Petru Parteniu, episcopulu Muncaciului, celu mai iubitu alu nostru in Christosu frate, ca beseric'a sa aducandu-si aminte, câ va dá séma lui domnedieu, cu cuventulu si cu esemplu in invetiatur'a crescina sê o invetie, si sê o perfectiuneze.

Spre adeverulu perpetuu si adeverulu credintiei amu suscrisu, si amu pusu si sigilulu nostru. Datu in Belgradu in anulu de la facearea lumii 7159, éra de la nascerea lui Chris-

tosu 1651, in manastirea pré Santei Treimi, a resiedintiei nóstre mitropolitane.“ (Véda-se Specimen Hierarchiae Hungaricae a Georgio Pray partea I-ie pag. 409—412).

4) Documentulu literiloru donationale principelui tiei romanesci Ioanu Constantinu Besaraba, date in anulu 1700, cari litere in urmatóriu modu suna: Ioane Constantinu Besaraba, din grati'a lui domnedieu principele si domnulu Ugrovlachiei, dau Santei si domnedieescei mitropolfi din Alba-Julia, si arhiepiscopatului din Transilvani'a, celui inchinatu pré Santei si de viétia facatórei Trinitâti, a cârei residintia cadiuta prin lungimea tempului, o zidise din fundamentu repausatulu in Domnulu, principele Ioane Michailu, fostulu nostru preocesoriu precum damu si rvdisimului parinte Atanasiu mitropolitului, si la totu Sinodulu Santei mitropolfi, ca sê tiena si sê stapanésca cu totu dreptulu acést'a proprietate in campulu ce se dice alu Mirisieniloru, cu tóte veniturile din margine in margine. Datu in cetatea principatului nostru Bucuresei, in 15 dî a lunei lui iuniu, anulu 12 alu Principatului Domniei mele, éra de la facearea lumii 7208 si de la nascerea domnului nostru Isusu Christosu 1700“ (docum. istor. p. 163.)

5) Documentele sínódeloru romanesci sub Atanasiu mitropolitulu romaniloru in caus'a unirei cu beseric'a Romei, in cari documinte Atanasiu se afla subscrisu ca Arhiepiscopu si mitropolitulu, precumu se vede in instrumentulu unirei facute la Alba-Julia in 1699, in care Atanasiu e subscrisu asié: „Noi, Arhiepiscopulu, cu totu sinodulu romaniloru din Transilvani'a“ si in instrumentulu unirei facute in Sinodulu generalu la Alba-Julia, tienutu in 1700 in care instrumentu, Atanasiu se afla asié subscrisu: „Mitropolitulu Atanasiu.“

Documintele istorice pana aci citate despre existintia mitropoliei romaniloru din Transilvani'a si alte mai multe privitórie la mitropoli'a rom. se potu vedé in documintele istorice la Vien'a tiparite in 1850 mai susu memorate, in actele si fragmintele latine romanesci pentru istoria besericei romane mai alesu unite, edate si anotate de Timoteu Cipariu 1855 la pag. 89—234—238—239—254—256, in Cronic'a romaniloru, scrisa de Sincai, in istoria Daco-romaniloru, scrisa de Samuilu Miculu, publicata in fói'a romana de la Brasiovu, in 1862, in Istoria besericésca scrisa de Petru Maioru, si in Magazinulu istoricu edatu de A. T. Laurianu.

Ce se tiene de retacirile foiloru magiare memorate mai susu la punctulu de sub liter'a (e)

mai susu insemnatu, la acele observezu următoarele:

a) Că mitropoli'a noastră e de lipsa parte pentru beseric'a rom. c., care are lipsa de o mitropolia, cumu e mitropol'ă rom. g. c. de Alba-Julia, care cu poteri unite sê-i marésca puterea, si sê-i usiuredie lupt'a in contra dusmaniloru, carii cu invetiature periculóse societății umane, amenintia invetiatur'a cea adeverata a besericei crescine, si parte e de lipsa acésta mitropolia

b) Că impregiurările financiale ale statului, si ale besericei rom. c. astadi nu sunt in asié misera stare, încātu sê nu póta sustiené mitropol'ă romana de Alba-Julia, care pe dreptu se póte numerá intre demnitățile cele necesarie si folositorie din statulu acest'a;

c) Că romanii, carii totu-deuna au fostu cu credintia catra patria, si catra tronul, carii ca si alte confesiuni cu averile loru incurgu la inmultirea averiloru statului, si aducu sacrifi-

MENOTTI GARIBALDI.

pentru interesele cele sante, si salutare ale natiunii, si a besericei romaniloru g. c. din imperiulu austriacu, cari interese in modu imperativu pretindu, ca si romanii g. c. sê aiba mitropolia, precum si mai de multu au avutu, pentru inaintarea binelui natiunii, si a besericei romane g. c. care fara de mitropol'ă romana ar suferi daune enorme in privintia intereselor natiunale si besericesci. si s'ar degradá la o stare derogatória, nemeritata, si nedemna de natiunea si beseric'a noastră;

cié cu sange pentru patria si tronul, si ei inca merita grati'a imperatulu si favorulu statului, si a besericei rom. c. in privintia esistintiei mitropoliei loru de Alba-Julia;

d) Că dreptulu romaniloru g. c. pentru esistintia mitropoliei loru e basatu parte pe dreptulu canonicu, dupa carele pontificele romanu, Supremulu capu legitimu veditu alu besericei lui Isusu Christosu, si imperatulu ca imperatu si ca rege apostolicu au avutu totu dreptulu de a restaurá mitropol'ă de Alba-Ju-

lia, parte acelu dreptu a romaniloru e fundatu si pe constitutiunea tiei, dupa care constitutiune precum in sensulu diplomeloru imperatesci, si a legiloru tiei de mai de multu recunoscatórie de dreptulu egal alu romaniloru uniti (cu alte confesiuni), asié si in sensulu legiloru din 1848 care in articululu a XX-le au pronunsiatu egalitate perfecta de drepturi pentru tóte confesiunile din teritoriulu Ungariei, si romanii, dîcu cã dupa constitutiunea tiei ca si confesiunile rom. c., si cea gr. orientala au dreptu constitutiunalu pentru esistinti'a mitropolfei, care dreptu iuridicu nu se póte inpumná cu locuri citate din aprobate si compilate, cari sunt sterse prin legalatiunea cea nóua, in câtu acele sunt contrarie egalitãtii pronunsiate prin legile cele nóue din 1848, si 1863—4.

Contrarii mitropoliei nóstre aducu de motivu pentru incetarea acesteia mai si vin'a mitropolitulu acum nu de multu repausatu Alexandru Sterca Siulutiu, care fiindu la scalde pentru restaurarea senatãtii a cercetatu beseric'a gr. or. romana; la acést'a invinuire mi ieu indresnéla a intrebá pe contrarii mitropolfei nóstre, óre sê fia crima candu unu mitropolitu rom. gr. cath. orientalu in inpregiurãri extraordinarie cu cugetu bunu cercetéza beseric'a gr. orientala romana?

Dupa tóte aceste in urma mai adaugu, cã ar fi fostu cu multu mai frumosu, si mai salutaru, candu foile magiare mai susu memorate, vorbindu despre mitropolí'a nóstra de Alba-Julia din Transilvani'a aru fi aretatu semne de bucuría pentru viéti'a mitropolfei nóstre, si nu aru fi pasítu in publicu ca contrarii mitropolfei acesteia, publicandu despre ea lucruri, cari nu le aduce neci o onóre inaintea publiculu dreptu judecatoriu facia cu esistinti'a mitropolfei romane de Alba-Julia gr. cath. orientala.*)

Lugosiu.

Gavrilu Popu.

Canonicu.

*) In articululu meu publicatu in nr. 44 alu „Familiei“ pe pag. 520 s'au strecoratu unele greseli, de tipariu, cari sunt a se indreptá astfelu :

„b) Cumca despre venirea romaniloru in tintutul Transilvaniei de astadi marturisescu dintre scriitorii cei vechi etc.

„d) Cumc'a limb'a romana in modu literariu antãiu s'a desvoltatu in stang'a Dunarei in Daci'a tracia, dupa cum adeverescu cartile besericesci tiparite in Daci'a etc.

G. P.

SUVENIRI DE CALETORIA.

XVII.

(Parisulu fara Versailles, — la drumulu de feru, — o copila frumosa, — sotiulu meu, — plecarea, — St. Cloud, — Versailles, — alergarea dupa carutia, — Triononele, — castelulu, — parculu, — rentornare la Parisu.)

A stá la Parisu si a nu face o excursiune la Versailles, — mi-dîse unu betranu inainte de a plecá, — insémna a petrece la Rom'a si a nu vedé pre pap'a.

Si betranulu meu avù dreptu. Standu la Parisu, fara a te duce si la Versailles, ai vediu-tu numai diumetatea Parisului.

O scíu acést'a toti caletorii cãti se abatu pe acolo, pentru aceea toti se grabescu a vedé si locul de petrecere alui Ludovicu XIV.

Comunicatiunea intre Parisu si Versailles e fórte comóda. Drumulu de feru si omnibusele ti-stau spre dispusetiune in fia-care óra. Dar publiculu se si folosesce de aceste comoditãti, si mai alesu in domineci o multîme de ómeni curiosi alérge la Versailles spre a vedé parculu cu renumitele sale fantani saritóre.

Intr'o domineca inainte de médiadi la unu spre-diece óre eu si sotiulu meu ne aflamu in strad'a St. Lazaru, adeca in apropierea casei de plecatu a drumulu de feru. Conducatoriulu nostru numai decãtu ne agrãi :

— Domniloru, nu poftiti sê mergemu acuma la Versailles?

— Ba mergemu, — respunseramu amendoi.

— Astadi va fi lume multa pe acolo.

— Pentru ce?

— Pentru cã adi voru jocá apele.

— Apoi apele nu totdeuna jóca?

— Nu.

— De ce?

— Pentru cã sustinerea aceloru fantane consta fórte multu, deci ca sê nu se strice tare, nu le lasa totdeuna a jocá, ci numai in dóue septemani odata.

— Asié dara noi suntemu fórte norocosi, cã chiar adi e diu'a in care jóca apele. Sê mergemu dara numai decãtu !

Intraramu in salonulu de acceptare. Erá plinu plinutiu de ómeni. Eu si conducatoriulu nostru merseram a ni scóte bilete, éra sotiulu meu remase in salonu si nu voiá odata cu capulu sê se misce de acolo. Elu adeca diarì nu departe de dinsulu o sprintena si tenera fetitia. Se uitá la ea cu unu feliu de admiratiune petulenta, si scotiendu-si carticic'a de notitie, incepù sê o desemne. E de observatu, cã istetiulu meu sotiulu n'a avutu fericirea, ca mus'a picturei sê

fia depusu pe fruntea lui sarutarea sa, deci nu se pricepe multu la pictura, — cu apucatur'a acést'a dara numai voi sê escite vanitatea copilei, ca apoi din caus'a acést'a dins'a sê se interesedie de elu.

Si amiculu meu nu calculà reu.

Rentornandu cu biletele, lu-gasiramu infirandu cu suav'a copila unu discursu interesantu. Erá inse necasu, câ amiculu meu nu pré vorba binc francesce, éra copil'a intielegea numai putînu germanesce. Totusi, precum observai mai tardîu, necasulu acést'a nu erá atâtu de mare, si dinsii unde nu aflau cuvinte, se foloseau de mimica.

Dar fericirea lor nu durà multu. Conducatorulu neinduratu anuntia plecarea trasurei. Caletorii alergara cu asaltu spre vagóne. Copil'a facandu unu complimentu gratîosu, se departà indata. Sotiulu meu voiã sê fuga dupa dins'a, dar abié facù doi-trei pasi, se oprì numai decâtu, eschiamandu cu dorere. Sermanulu uitase, câ-lu dóre piciorulu.

Dupa aceste ne suiramu si noi intr' unu cupeu, si peste câte-va minute plecaramu. Regiunea, pe unde treceamu, erá fôrte pitoresca si incantátóre, amiculu meu inse nu se interesà multu de cele veduite, dinsulu fantasà necontenitu cu copil'a de la drumulu de feru. Mi o laudá, câtu de frumósa, câtu de gratîosa este aceea; si ce multu spiritu are.

— E bine, — i dîsei — spune-mi acuma, cum facusi cunoscintia cu ea?

— Fôrte usioru — respunse elu; — observandu dins'a, câ eu o desemnu, cugetà câ me interesedi de dins'a, deci voiã ori si cum sê incépa unu discursu cu mine. Sciti, câ copilele in tréb'a acést'a sunt fôrte inventfóse, deci si ea numai decâtu inventà unu modu. Ea adeca trecù pe langa mine si lasandu sê cadia batist'a sa din mana, se duse mai departe. Eu la rindulu meu, asîsdere espertu in asemene intreprinderi, pricepui de locu intentiunea copilei. Aredicai dara iute maram'a. I-o predadui si incepui a conversá cu dins'a. Ea nu-mi refusà a-mi raspunde si asié infiraramu unu discursu interesantu. Dorere numai, câ a duratu putînu.

— Mangaia-te, o vei revedé la Versailles.

— Ce folosu de revedere, déca me dóre piciorulu?

Dar sê ne uitâmu si p'afara! Intr' aceste sosiramu la Saint-Cloud. Acést'a e unu orasielu cu o situatiune fôrte romantica, si se estinde pe unu dealu impregiuratu de paduri, are 5000 de locuitori. Susu pe vêrfulu dealului vediuramu unu castelu pomposu. Acel'a e castelulu resi-

dentialu, in care curtea imperatésca petrece vé-r'a tempu mai indelungatu. Acestu castelu are si insemnatare istorica. La inceputu in secolulu XVI. erá proprietatea intendantelui Forquet, apoi devenì a lui Ludovicu XIV, care lu-straformà pentru principele de Orleans, mai tardîu Ludovicu XVI a locuitu intr' insulu, si in 1815 Blücher asîsdere petrecù in elu mai multu tempu. La an. 1589 Enricu III. fu ucisu in castelulu acést'a de catra calugarulu dominicanu J. Cement; Carolu X. subscrise acolo in 25 juliu 1830 renumitele ordinatiuni de juliu, din cari apoi mai tardîu resarì revolutiunea de juliu. Ludovicu Filipu petrecù vér'a asîsdere in castelulu acést'a.

Langa castelu se estinde unu parcu pomposu. Napoleonu, impreuna cu famili'a sa petrece multe dîle de véra aice, pentru câ la St. Cloud ambla mai putîni ómeni decâtu la Versailles. Lui Napoleonu i mai place — singuretatea.

Cam in restempu de 45 minute sosiramu la Versailles. Coborindu-ne din vagonu, ni pareu, câ suntemu totu in Parisu, asié mare numeru de ómeni undulá pe strade. Altfelu Versailles intru adevéru e unu orasiu mare, are vr'o 30,000 de locuitori, si e purure cercatu de fôrte multi caletori, deci are caracterulu unui orasiu mare.

Eu si conducatoriulu nostru ne uitaramu in tóte laturile spre a cercá atare drosca, éra sotiulu meu si-indreptà privirea in departare intr'o directiune.

— Ce cauti acolo? — lu-intrebai.

— Vedi coló caruti'a aceea? — mi-dîse elu, — intr' acea siede copil'a mea din Parisu.

— Las'o amarului! Câ mai sunt in lume fete, tî-i aflá si tu parechia. Haidamu sê ni cautâmu si noi o carutia, câ-ci e departe de-aice pana'n midiloculu orasiului.

Si cu aste ne despartîramu toti in tóte partile spre a cercá atare carutia. Peste câte-va minute rentornaramu éra. intimpinandu-ne cu intrebarea:

— Gasit'ai?

— Ba! — fu respunsulu toturora.

Nu erá trasura nicairi ca 'n palma. N'avuramu dara incatrâu, ci eramu siliti a plecá pedestru. Merseramu cam vr'o cinc minute, candu din departare diariramu o drosca. Ni indreptaramu pasii intr' acolo, dar candu ajunseramu mai aprópe, observaramu, câ o multime de ómeni din tóte partile alérga catra carutia. Vediendu noi, câ nu e gluma, si deducandu, câ déca vomu inaintá numai cu comoditate, o sê remanemu fara carutia, ni stramutaramu mer-

sulu, va sê dîca o luaramu pe picioru, inse numai eu si conducatoriulu nostru, câ-ci — precum spusei — pe sotiuulu meu lu-dorea piciorulu, si asié nu potea fugî. Ceialalti ómeni inse vediendu, câ noi incepuramu cu seriós'a, o impaturara si dinsii catra carutia. Erá o scena de totu comica acést'a, si numai pentru aceea nu me scapà risulu, câ-ci n'aveam tempu la asié ceva. Toti alergamu din ruptulu capului, éra blastematulu de droscariu numai se uitá catra noi ridiendu cu dulce. Indesiertu i facuramu cu man'a sê vina catra noi. Statea nemiscatu. In fine conducatoriulu nostru reesî invingatoriu. Dinsulu ajunse mai antâiu la carutia, deschise usi'a ei, intraramu ambii. Intr' aceste sosî si sotiuulu meu, carele ocupà locu afara langa cocieriu, si apoi plecaramu, ér publiculu remase cu budiele umflate.

Calea ne conduce pe o promenada frumós'a. De dóue lature arbori verdi si tufosi ni se imbiau cu umbr'a loru recoritóre. Ne opriramu la finea promenadei inaintea unui edificiu cu unu etagiu, care se numesce „grand Trianon.“ Acestu edificiu s'a ziditu de catra Ludovicu XIV. pentru dómn'a Maintenon, si contine intre altele si o bogata galeria de vase, icóne, precum portretulu dómnei Maintenon, alu Mariei Leszczinska, alu Mariei Teresiei, alu Mariei Antoinette, a lui Ludovicu XV; éra in gradina sunt statue si alte sculpture de renumitulu Coustou.

Trianonulu micu (petit Trianon) nu mai putfnu e interesantu. De demultu Ludovicu XV. acolo, in acea casa cu dóue etagiuri, edificata dómnei Dubarry, celebrà orgiele sale. Regin'a Maria Antoinette petrecea multu in Trianonulu micu, precum si princes'a Elen'a de Orleans.

Cas'a intre ambele trianonuri contine caretele imperatesci, dintre cari cea mai insemnata e caret'a de incoronare a lui Napoleonu I, care la an. 1856 se folosî si la botediarea principelui de coróna.

Dupa aceste plecaramu catra castelulu celu renumitu a lui Ludovicu XIV. Peste câte-va minute sosiramu. Cele vediute acolo pestrecura tóte acceptâriile nóstre. Inaintea nóstra statea unu castelu grandiosu, si langa castelu se estindea unu parcu dintre cele mai frumóse, ce potu esiste pe lume. Spre a vi face o idea óresi-care despre grandiositatea acestui castelu si parcu, fia de ajunsu a spune, câ acele au constatu peste patru sute de milióne de franci. O privire dinaintea castelului a supra parcului ti-procurédia o intipuire splendida despre unu raiu pamentescu. Nu, locu mai frumosu si mai incantatoriu

nu póte sê existe pe fati'a pamentului. Ori incatrâu arunci privirea ta, in tóte locurile ti-se imbía câte unu locu de desfetare. Aice promenadele umbróse cu nenumeratele fantani saritóre, colo florile si arborii taiati artificiosu, — ér in departare laculu, care cu sutele sale de gondoline ni infatîsiéza o scena din Venetî'a. La aste sê mai adaugi poporulu nenumerabilu, care unúléza in tóte pârtile, si vei avé o slaba idea despre parculu de Versailles.

Castelulu contine intre altele si o pompósa galeria de icóne, care emuléza intru tóte cu renumit'a colectiune artistica, ce se afla in Louvre la Parisu. Petrecuramu mai multu de dóue óre in acést'a escelenta si avuta galeria, admirandu creatiunile titanice ale celor mai renumiti artisti ai lunei antice si moderne, — apoi esíramu in parcu.

Facuramu o preambulare pe promenadele cele pompóse si in fine ne opriramu la unu locu, unde band'a zuaviloru petrecea publiculu cu diferite piese musicale.

Erá de catra séra candu rentornaramu éراسi la Parisu, ducandu cu noi cele mai placute suveniru, cari purure mi-voru revocá in memoria aceea diua frumós'a.

Iosifu Vulcanu.

Menotti Garibaldi.

(Cu ilustratiune pe pagin'a 575.)

Buciumulu de resbelu, alu carui resunetu asié scie sê electrisedie animele Italieniloru, inainte de ast'a cu vre-o dóue luni, éra-si coaduná sub standariulu lui Marte, pre fiii Italiei. Ce resultatu avú acésta lupta plina de amoru patrioticu si eroismu — o scimu deja cu totii.

Scimu cine-a fostu eroulu de la Marsala, si lu-cunóscemu acú din atatia lauri, ce i-a seceratu pe terenulu armeloru; nu va fi dar fara interesu, déca vomu predá cu acésta ocusiune frumóselorú nóstre cetitórie, portretulu si cateva liniaminte biografice alu fiului acelui erou.

Menotti, din capu pana 'n petióre e tataseu, numai câtu câ in editiune mai tenera. Focu si entusiasmulu se revérse din totu spiritulu lui. E fórte brunetu, dar e frumosu, si are nesce ochi inflacarati.

Sémena unui Hanibale, care numai atunci se simtiá ferice, candu potea sê se lupte in contra Romei. Poterile geniului lui nu se potu trage la 'ndoiéla. Sub resbelulu estu din urma, s'a portatu pré voinicesce, si a fostu conducatoriu bravu. In 25. oct. a reportatu victoria in contra zuaviloru papali, si in bateli'a din 2 nov. ce du-

rà patru ore, în fruntea unei armate ne esperte, cu-ata'ta bravura s'a luptatu, încâtu tata-seu lu sarutà de bucuria. Inca e numai pe pragulu chiemarei sale, si si pana-acuma i-decòra fruntea mai multe frundie din cunun'a victoriei.

OLE BULL.

În 10 aprilie 1866 repausà în Quebeck, acelu renumitu virtuosu de violina, care si-reportà supranumele de „Paganini nordopolului.“

Nascutu în Bergen în Norvegi'a 5 fauru 1810, fiulu unui apotecariu, simtiea a se miscà în interiorulu seu, deja din fraged'a sa copilaria o aplecare neinvinsa spre studiulu muzicei, ce apare atâtu de surprindiatoriu, de ore ce ghiatiòsele regiuni ale patriei sale sunt fòrte puînu apte spre desvoltarea artelor frumòse.

Ca copilu de patru ani elu primì ca presentu de la o rudenia a sa o violina mica, pe care preste puînu dinsulu cantà tòte melodile cari le audià pe strada; în etate de siette ani putea acompanià în cvartetele de la Pleyel si refusà a-si alege o alta cariera.

Parintele seu determinase a-lu face teologu si erà în curatu, cã inclinatieuna lui spre musica va avè o iniriurintia conturbatòre a supra studiulu seu, din care cauza i-si oprira lungu tempu violin'a, si-lu tramisera la universitatea din Christiani'a. De-si prin acèst'a exercitiulu seu musicalu fu ingreuiatu, totusi ómenii vorbeau multu despre talentulu seu musicalu, si candu intr'o di directorulu de musica de la teatru deveni morbosu, Ole Bull fu rogatu, a luà în sér'a aceea loculu aceuia. Triumfulu lui fu asiè de mare, încâtu nu multu dupa aceea morindu directorulu, elu fu denumitu de sucesoru alu lui.

De aci înainte elu se dedicà cu totulu la studiulu muzicei si finindu-i-se anii de universitate, admiratiunea lui Spohr lu-induplecà a întreprinde o caletoria la Cassel, dar pentru cã se presentà fara neci o recomandatiune la acestu artistu, acesta lu-primì atâtu de rece, încâtu Ole Bull în tristeti'a sa decise a resignà eu totulu de la studiulu muzicei. Se duse la Goettingen unde se ocupà seriosu de studiu, inse elu aflandu cã o societate de diletanti voiesce sè dea unu concertu în folosulu saraciloru locali, reinvià intr' insulu amorulu spre musica din nou, si se dechiara cã voiesce sè participeze la representatiune.

Concertulu se facù în Minden, si pies'a de violina facù cea mai mare sensatiune. O cèrta ce se escà acolo lu-incurcà intr' unu duelu, si se vadiu constrinsu a parasi Goettingen'a.

Lipsitu de ori si ce midilòce finantiare, fu silitu a se folosi de liberalitatea unoru amici, ca sè se pòta reintòrce preste Hamburg érași la Christiani'a. În sér'a sosirei sale se duse indata la teatru, unde presinti'a lui se facù indata cunoscuta si publiculu lu provocà a-si ocupà vechiulu seu locu în orsiestru, ce elu si facù între a chiemàri le de bucnria a casei întregi. Dupa acèsta elu visità tòte cetàtile cele mari ale Norvegiei, dete pretutindinea concerte si în fine se întòrce érași în cetatea sa natala. Acèsta ultima caletoria de mare fu fòrte periculòsa, vasulu ajuase între ghiati'a plutitòre si pentru imbecaratiunea întrèga anuntia mòrte.

Patru persòne murisera, candu temperatur'a de-

veni mai mòle, acèst'a topi ghiati'a si facù plutirea mai departe posibila.

Unu anu întregu Ole Bull dirigà orsiestrulu de la Bergen, mergandu dupa aceea la Paris. Acèst'a se întemplà în 1832, pe candu acolo coler'a domnea intr' unu modu fòrte infricosiatu. Elu si-lv'à o locuintia privata; fiindu strainu si cu totulu necunoscutu facea dispositiunile pentru unu concertu. Intr'o di elu veni a casa si aflà cu oròre cã quartirulu seu întregu fu pradatu, chiaru si violin'a i-o furasera. În acèst'a puse-tiune desperata, necunoscutu cu limb'a tierei, fara neci o fiantia careia s'ar fi potutu increde, rateci trei dìle si trei nopti, candu în desperatiunea sa se decise a se sinucide. Din norocire ajunse intr'o casa, unde aflà o femeia, care în momintele acele pierduse pe iubitululu seu fiiu, si care lu-primì la sine. Prin unu barbatu din cunoscutii ei, elu fu recomandatulu la unu negutiatoru renumitu, care totudeodata erà unu protectoru amicalulu alu muzicei, cu a caruia subventiune elu dete unu concertu, în care Ole Bull primì destingerile cele mai stralucite.

Din venitululu acestuia potù traf câtu-va tempu.

Atunci veni Paganini la Parisu.

Ce lume nòua se deschise pentru geniulu lui Ole Bull! Elu decise a imitá pe Paganini.

Pentru ca sè pòta asistá la tòte concertele lui Paganini elu si-vendù ultim'a sa camesia.

Reintorcandu-se saisonulu de concerte, elu dete unu concertu; venitululu fu 1200 franci, prin care imbarbatatu la o nòua activitate, decise a face o caletoria în Itali'a. În acestu „Eldorado alu muzicei“ érași erà sè mòra de fome, érași se ivira în Bologna ideile de sinucidere, candu unu straniu lu ridicà pe acea trèpta, care elu de aci incolo avea sè o ocupe.

În Bologna pe tempulu acel'a se aflà renumit'a Malibrán si virtuosulu de violina Beriot.

Academ'ia filarmonica anuntiasa unu concertu suptu cooperatiunea acestoru dòue marimi artistice; tòta cetatea asceptá dupa inalt'a placere, teatru grande erà deja în tòte spatiurile sale plinu; deodata unulu din directori apare fara resufflare pe scanduri — Beriot devenise atâtu de morbosu încâtu i erà peste potintia ca sè jòce, si se vadiu constrinsu a renuntia.

Ce sè faca acuma? Din norocire unulu dintre directori si-aduse a minte, cã renumit'a cantarétia Colbran, consòrtea Maestrului Rossini, petrece în cetatea sa natala; acèst'a erà unu ajutoriu de ajunsu, dara de unde se capete acuma violinistu?

Directorulu alergà la otelulu în care siedea Madame Rossini, care indata si-esprimà promtitudinea de a ajutá.

„Ce se atinge de violinistu,“ díse ea „pe acela pòte cã-lu potu pune la dispositiune. În cas'a de alaturca siede unu teneru, pe care adesea lu-audu jucandu pana nòptea tardiu nesce melodii miraculòse. Déca acèst'a va avè curagiulu de a se aretá în publicu, atunce ve este ajutat.“

Directorulu fuge de acolo si aflà intro odaia de podu a unei case neinsemnate pe Ole Bull, care în acele mominte culesese dintr' unu puu de mèsá nesce farmeture de pane, uscate si uitate, si le aplecase cu ochi lacramatori spre gura.

„Voiesci sè ai diumetate din venitululu concertului de astadi?“ recitá directorulu mai fara respirare.

Ole Bull se uità rece la elu ca intr' unu visu.

„Da, da, deca mi-urmedi indata si vei jucă in teatro grande, diumetate din venitu este alu teu.“

Iute si-luă virtuosulu violin'a si urmă angerului seu salvatoru. Dupa ari'a aplaudata cu sgomotu a Madamei Rossini, veni violinistulu

Elu stă aici pe teatru, inundatu de tumultulu nemultiamirei publicului, care voise sê asculte pe Beriotu si acuma privea la unu june palidu, flamanzitu si supțire ca unu firu de atia, pe care nu-lu mai vediușe neci odata, si despre care inca nu audise neci odata ceva.

Ole Bull si asiediă violin'a, elu voiă se istorisësca ascultatorilor suferintiele sale. O dorere infinita isvorea din instrumentulu seu. Indata dupa primele tacte o linisce mormentala se respendi in tóta cas'a; ar fi pututu cineva audî caderea unui acu. Acî lamentă intr' unu doliu môle si elegicu, acî dorerea piana in tonuri sarcastice, acî amenintatôrea desperatiune tîp'a petrundietoru pentru ca sê faca érași locu lamentatiunii elegice; publiculu acî inotă in lacrami, acî resuflarea si impiedecă in pieptu, eră o musica demonica ne mai audita.

Dupa ce Ole Bull finise, cortin'a cadiu si cu ea cadiu si artistulu printre culise in bratiele acelora celu incungiurau, si optindu singuru numai unu cuventu: „Pane!“ Fu condusu in camer'a de conversatiune, lusiadiara pe o sofa, reinviindu lu prin pane si vinu.

In acelu tempu in spatiulu teatralulu vîjaiă unu orcanu de aplausu ne mai auditu, care numai atunci se linisci, candu anuntiandu-se slabitiunea momentana a virtuosulu-se promise o adou'a piesa.

In fine Ole Bull si-veni in ori, si calcă pentru a dōu'a ôra pe scena. O bucuria nefinita lu primi de astadata. Acuma se stracură si plin'a lui anima in violina, dar demonulu dorerei se departase; dulce, linu si ridiendu se bucură elu inaintea salvatoriloru lui; elu presimtiă ce va sê fia succesulu acelei seri, si salută noulu seu viitoriu cu o nemesurata bucuria.

Si éra si-fini pies'a, si érași cadiu in impotentia, érași urechile lui nu audiau applausele multîmei entusiastate, dara astadata nu eră lancedîrea care lu-culcase la pamentu, ci eră dulcele somnu alu unui copilu, care dupa o lipsa lunga afla fericirea la sinulu mamei sale.

In anulu 1837 a datu concerte in Londr'a, in 1839 in Vien'a, preste totu se respindi frumosulu seu renume care lu-punea intr'o categoria cu Paganini Ole Bull isi deveni egalu in sensulu celu mai strictu alu cuventului, in jocu de mai multe voci si in fortia lu-intrecea cu multu; in spiritulu si in caracteru se deosebea prin interioritatea germana si caldur'a adenca. Déca Ole Bull ar fi ositu inaintea lui Paganini inaintea publicului, acestu din urma nu ar fi ajunsu neci odata la aceea marime. Regele de Danemarca lu-intrebă odata: „Care scōla ai avutu?“ — „Scōl'a nenorociriloru, Maiestate;“ fu respunsulu lui Ole Bull.

In anulu 1850 in fine fatigatu de vietia peregrina glorificata si artistica, se decise a se statorî in cetatea sa natala. Elu infiintă acolo unu teatru, pe care marinimosu lu sustinea cu spesele sale. Dara deja in anulu viitoriu neconstantele seu spiritulu lu-conduse la Americ'a

Acolo elu dete concerte fôrte cercetate si infiintă o colonia norvegica; cumperă in Pennsylvani'a pamentu fructiferu de o distensiune de 125,000 de jugeri (pogone), infiintă manufacture, fabrice, drumuri ferate, cu aceste inse elu si-speculă tóta averea sa cea

mare, încātu in februarie 1857 dupa ce se mai insielă cu o intreprindere teatrala si jacuse treiluni in friguri, creditorii lu-napastuisera fôrte tare. In fine veni erasi in Europ'a, concertă in patri'a sa, apoi in Germani'a, 1858 érași in Vien'a si apoi in Pest'a, secerandu pretutindinea admiratiunile cele mai grandioșe.

Nu cu multu mai puțin interesu decātu persōna sa oferedia si instrumentulu seu.

Acel'a fu testatu de Dr. Paganini (frate alu virtuosulu demonicu, mortu in Genf 1336) care eră cunoscutu de unu mare protectoru alu muzicci si ca unu colectantu de instrumente musicale rare, care este intre violine unu capu de opera de o pretiositate fôrte mare. Instrumentulu fu fabricatu in anulu 1562 de Gasparo di Salo la comand'a cardinalulu Hyppolit Aldobrandini (mai tardiu pap'a Clement VIII.) alu carei maneriu eră adornatu cu cele mai minunate sculpturi de Benvenuto Cellini. Cardinalulu numitu, donă acêsta violina tesaurulu din Innsbruck; cadiendu acêsta cetate la anulu 1809 in manile Frantiesiloru, unu soldatu luă acêsta violina si o vendi lui Dr. Paganini, care posiedea colectiunea cea mai mare de instruminte de corde ce au esistatu vreodata, si care ca unu scrutatoriu alu anticitatii respingea sumele cele mai fabuloșe ce i se promiteau. In testamentulu seu o testă lui Ole Bull „ca singurulu p sesoru ce eră demnu de dens'a,“ elu neci nu se despartî neci odata de acêst'a violina miraculoșa, de si elu posedea un'a fôrte pretioșa de la Guarneri, care elu o cumperase in Parisu de la italianulu Tarisi pentru sum'a de 12,000 franci.

Tarisi a fostu celu mai renumitu cunosculatoriu de instruminte.

Asic încātu lui i cră destulu a vedé o suprafatia data de o palma a vreunui instrumentu, pentru ca elu se pōta spune cu sigurantia: de cine si in care anu a fostu instrumentulu acêl'a.

Intru a cui mani va ajunge ôre acuma miraculoș'a violina alui Ole Bull? . . .

Comunicatu de

Ieronimu G. Baritiu.

C E E N O U ?

* * (Din Blasiu) primimu o refutare lunga relativa la impartesîrea nôstra din nr. 43 in care se apostrofase negliginti'a conducatoriului societătii de leptura de acolo, precum si recel'a unui profesoru fatia cu intreprinderile tenerimei studiōse. Din acêst'a refutare lunga si gōla estragemu numai atât'a, cã conformu statutelor, presiedintele acelei societăti e directorulu gimnasialu; dlu A. M. M. a fostu numai substiualu si inca pe tempu determinatu, adeca pana candu va fi actuariu; deci espirandu functiunarea dsale ca actuariu fu absolvitu si de postulu de presiedinte alu societătii. Asié dara nu din motivu, cã nu ar fi doritu restituierea acelei societăti, nu a primitu sarcin'a de conducatoriu, ci numai din respectu (?) a nu vatemă dreptulu dlui presiedinte, carele pe tempulu acêl'a se află la Bucuresci ca membru alu academiici romane. — In câtu pentru prof. A. B. refutarea dice aceste: „Ne mirâmu si intrebâmu, cu ce dreptu pretinde dlu (corespondinte) de la cineva ajutoriu unei societăti private, cu atâtu mai vertosu de la unu bietu profesoru, care din solutiunea sa abié si pōte suportă sarcinele sale?“ Credemu,

câ facem unu serviciu placutu dlui prof. A. B. ne mai publicandu si altele din acést'a aperare neghióba.

** („Gazel'a Transilvaniei“) a capetatu prim'a admonitiue in scrisu. Va sê díca in Ardealu infloresce pres'a libera.

** (*Din Segedinu*) primimu urmatórele orduri: Tenerimea romana din gimnasiulu de aici inca la inceputulu acestui anu scolasticu a reconstituitu o societate de leptura incoputa inca la anulu 1865, si se alesera oficiali: M. Crainiceanu stud. VIII. cl. presiedinte, V. Hangia stud. VII. secretariu, Georgiu S. Grozescu stud. VI. cl. notariu alu corespundintieloru, J. Jurga stud. VI. cl. bibliotecariu, P. Milu stud. VI. cl. cassariu. Dlu directoru gimnasialu s'a invoitu a ni dá locu in gimnasiu pentru tienerea siedintieloru, totodata ne-a recomandatú si cea mai incordata diligintia si armonia!“

** (*Sectiunea transilvana*) in curtea de casatiune a Ungarici — dupa cum suntemu informati — s'a formatu in modulu urmatoriu: Presiedinte e Escel. Bas. Ladislau Popu, consiliari: Moise Berde, Franciscu Ocsvai, conte Gavrilu Bethlen, Niculae Biró, Aloisiu Pap, Fridericu Bómches si A. Ládai.

** (*Multiamita publica.*) Societatea de leptura a junimii romane de la scótele oradane, si simte de detorintia principala o aduce adenc'a sa multiamita urmatoriloru P. T. binefacatori ai sei, cari in anulu trecutú au binevoitu a o sprigini in urmarirea scopului seu: 1) Ilustratii Sale Parintelui Episcopu de Oradea-mare, Josifu Papp-Szilágyi, pentru unu donu generosu de 30 fl. v. a. 2) Ilustratii Sale Parintelui Episcopu de Gherla, Joanu Vancia, pentru unu donu generosu de 15 fl. v. a. 3) Reveendisimului D. Joanu Papp canonicu, abate si supravighiatoriului Societ. pentru unu donu generosu de 30 fl. v. a. 4) Reverendissimului D. Joanu Darabantu, protop. si canonicu on in Vetsiu pentru unu donu generosu de 20 fl. 5) Spect. D. Gregoriu Szarukán, pentru unu donu generosu de 6 ₰ meniti spre premiarea laboratorulu mai destinse, incurse la Soc. 6) Rev. D. Joanu Horváth, pentru unu donu generosu de 2 ₰, meniti spre premiarea laboratorulu mai destinse incurse la Soc. 7) Spectabililoru Domni Redactori ai foiloru publice romane: Romanulu, Albina, Foi'a Soinetáti lit. de Bucovina, Concordia, Familia, Gur'a Satului, Convorbiri literarie, — pentru tramiterea gratis a acestoru organe multu pretiuite. 8.) Spect. D. A. Papiu Ilarianu, pentru opulu seu „Responsabilitatea ministeriale,“ donatu societ. 9) Spect. D. Ioanu Gozmann, pentru „Actele Asociatiunii Transilvane pe a. 1865—1866 donate societ. 10.) Laudabili Societati „Junimea“ din Jasi, pentru donarea a 5 bucati de carti. 11.) On. D. Ant. Milianu pccotu, pentru donarea a 3 bucati de carti. 12) Totororu a celoru P. T. DD., cari au binevoitu a a jutorá Societatea la edarea almanacului „Fenice“ cu sume de prenumeratione mai mari. In fine cutesámu a sperá, cumca nobilii nostri binefacatori nu ne voru retrage nici pre venitoriu spriginulu lorú, fiindu convinsi. cumca Societatea nóstra va starú a ecuitá cu demnitate si dupa potintia sursele marinimose. Datu in Oradea-mare din siedint'a V. tienuta la 8 decembre 1867. Justinu Popfiu conducatoriu. Elia Traila not. coresp.

Literatura si arte.

** (*Catra p. o. prenumeranti ai „Amvonului.“*) La dorint'a descoperita din mai multe párti, m'am decisu a edá „Amvonulu“ nu in brosiure lunarie, dupacum promisem, ci in numeri, dandu pe fiacare luna doi numeri de câte dóue cóle, unulu petru 1—15 celu alaltu pentru 15—30 resp. 31 a fiacarei lune. Acést'a striformare a provocatu schimbári si in formatulu fóiei si in dispunerea materieloru; incátu uncele, ce erau acum tiparite gata pentru brosiur'a I. sunt de a se culege si a se tipari de isnovu; din care cauza numerulu primu nu a potutu esí pe tempulu promisú (1. Dec. st. v.), ci va aparé si se va spedá numai in 15. Dec. st. v. séu 27. Dec. st. n. Pentru care intardiare mica si nepreveduta ceru si speru indulgint'a p. s. nostri prenumeranti. Observu numai cá fóia si dupa striformarea acést'a va avé formatu de carte fórté placutu, ce sê se póta compinge, a se pástrá si a se folosi cu atáta mai comodú si mai usioru. Nrulu I. va esí pe dóue cóle si diumetate, si va aduce unu cuventu *catra p. o. cleru romanu, patru predice* (dela 1—15 jan.) *tractatu din retoric'a basericésca etc.* Nrulu II. care va aparé in scurtu dupa celu primu va aduce predice pentru 15—1 Jan. apoi predice ocasionali, tractatu din retoric'a basericésca etc. Prenumerantii incursi pana acum din tóte partile, chiaru si din Romania libera, mi dau sperare de reesíre imbucuratória, incátu me aflai indemnatu a dispune sê se tiparésca 1000 de esemplarie. Prenumeratiunile se potú face si de aci inainte *cu 4 fl. v. a pe anu, cu 2 fl. pe 1/2 de anu*; éra pentru *Romania eu 1 galbenu pe anulu intregu*. Din parte-mi voiu nesui a corespunde — dupa poterú — acceptarii publice. Oradea-mare 14 Dec. 1867. Justinu Popfiu.

** (*Diuarium nou*) La Botusiani a aparutu unu nou diuarium politicu, literariu, industrialu si comercialu sub titlulu „Cetatianulu.“ Acestu diuarium apare odata pe septemana. Gerantu respundiatoriu e Vasilie Teodorescu.

Din strainetate.

* (*Despre inveninarea contesei Chorinszky*) inca totu mai cetimu multe comunicári interesante. Ci mai nainte de-a le enerá aceste, fia-ne értatu a insírá aci cateva date atingatórie de biografía persóneloru acestui actu. Contés'a Chorinszky, precum se vorbesce, mai nainte de a se maritá, a fostu o operista renumita si-a portatu numele: Matild'a Tuffer. Cu contele Chorinszky si-incepú relatiunile de amoru in Baden-Baden si nu preste multu apoi acést'a relatiune, se prefucú in casetoria. Casetoria se intemplá in Foligno (Italia) intre pompa lucosuá. Contele Chorinszky e fiulu guvernatoriuului Austriei inferióre. Ci elu abí preste unu anu dupa cununia se despartí de catra muere-sa, legandu o cunoscentia amorósa cu baronés'a Julí'a Ebergényi. Dr'a Ebergényi, dupa cum o descriu unii, e de statura mediocra, e svelta si frumósa, cu ochi negri, cu péru intunecosu si lungu, compusu in nesce bucle cretie, cari cu-atat'a majestate i-acoperu umerii cei albi ca spum'a laptelui. Toilet't'a i-négra. Se vorbesce cá are unu spiritu fórté desvoltatu, o aplecare nespusa catra cetire, si-o conversare placuta, rapitórie. Relatiunea ei cu contele Chorinszky, se díce cá ar avea urmare interesanta, si cá chiaru acést'a urmare ar fi fostu caus'a inveni-

narei, aspirandu dens'a la numele contelui. Datele cele multe, cari sosescu neinctatu la tribunalu, o acusa fôrte greu, asié încâtu abié mai suferé indoéla, câ inveninare sa întemplatu prin manele ei, candu adeca, sub tempulu petrecerei sale in München, contés'a Chorinszky o invitâ la thea. Baronés'a Ebergényi acum'a e prin-sa si arestatâ; se vorbesce inse, câ in arestu se pôrta fôrte liniscitu si scrie ne 'nctatu la epistôle. Jurnale inse si sugari, totu indesiertu cerú pana acuma. Unii vorbescu si-acee'a, câ arestat'a si-ar fi marturisu deja fapt'a, altii inse si cei mai multi afirma contrariulu ba, câ Ebergényi s'aréta fôrte maniôsa, decâte ori i-amin-tescu invenimarea. Contele Chorinszky asemenea e in inchisóre si precumu cetimu inca e si incantatu. Pertractare totu curge cu multa interesare. La tempulu seu vomu impartasi curiôsoloru nôstre cetitôrie si rezultatulu.

* (*Redactorulu jurnalului „Courrier Francais“*) nu de multu scrise unu articulu, in care sbiciuesce cumplitu — lucsul. In acestu articulu totu odata acusa si pre princes'a Metternich, ca caus'a principala alu lucsului, premergendu ea nu odata cu esemple de acestea. Totu aci apoi se folosese densulu de nesce spresiuni grele in contr'a princesei, pentru cari acee'a lu-trase la raspundere si lu-acusâ la judecatoria, din ce apoi se escâ unu procesu de presa. Procesulu se fini in 6 l. c. dar in favôrea princesei. Vermorel, redactorulu fu judecatu la inchisóre de dóue luni, precum si la raspunderea unei pedepse banale de 1000 franci.

* (*Prin Parisu*) e fôrte respndita o poesia nóa esâta din condeilu lui Victoru Hugo, in care autoriulu descrie lupt'a de la Mentana. In acést'a poesia totu odata se adresédia si catra pap'a cu nesce cuvinte aspre, intrebându, câ: ôre locotienintele Mantuitoriulu, parintele celu santu, ce binecuenta mai cu de-adinsulu — acuma? Si raspunde câ: puscele acele, cari cu-o descarcatura intru-unu minutu dobóra câte 12 ómeni. Si poporulu o cetesce poesi'a acést'a cu insufletîre mare si o lipesece pre pareti, prin locuri publice.

* (* (*In Neapole*) acumu de luni întregi încóce, erâ obiectulu atentiunei publice unu teneru, care se dete pe sine in facia, de unu membru alu renumitei familie polone: cont. Potocki. Traiâ in luesu mare si amblâ totu prin societâti de frunte. Asié de bine si-ducea ro-pa, încâtu nimene nu tragea la îndoiéla, câ densulu ar fi din famili'a numita. Ba inainte de ast'a cu-o luna s'a si casetoritu cu-o féta din o familia nobila de-acolo. Dar acum cateva díle lu prinsera, câ-ci o operista sosita in Neapolea, lu-acusâ, câ, pre-unu siarlatanu, care usurpa nume strainu, pana candu densulu e unu francesu simplu, cu numele Babroise si care e barbatulu ei perfidu. Operist'a si verificâ afirmâriile sale, cu nesce epistôle cari i-le trimise Potocki celu falsu numai in dílele este din urma. Totu odata aratâ si unu portretu de-alu lui Babrois, pre care erau cateva orduri scrise de man'a lui, inca candu erâ casetoritu cu dens'a. Lucsul e lu-duse prin Neapole lu-acoperea din 10,000 de galbini, cari i-dobendise in Baden, in ver'a trecuta. Sermanulu gavalieru aventurosus, acumu jace inchisu.

Gâcitura de siacu.

De Vasiliu Vasiu.

bra	mun-	udi-	u-	dul-	'Ai-	ga'n-	Nu
A-	ri-	ce'm-	de,	dra-	ta,	O	tatu
dr'a	ti-	cu	pe	a-	ru-	ple-	de-
ta	ma	mea	do	câ	Inc'	bi-	de-
sia	bes-	sol-	n'a	iu-	giosu,	par-	vi-
chia-	Ne	O-	a-	dutu,	pri-	ce	Vedí
rosu	re,	bes-	Do-	lu-	unu	rea'n	ta-
zim-	bă	mo	Iné	ce	re	cuma	dul-

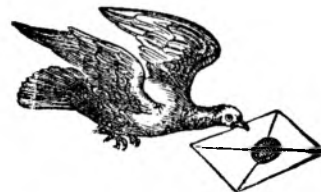
Se pôte deslegâ dupa saritur'a calului.

Deslegarea gâciturei de siacu din nr. 45 :

Trandafirulu e o flóre
Mandra si mirositóre,
Ce-ti descépta 'n pieptu unu doru,
Si te umple de amoru,
Cu colóre decorata,
Rosîa intunecata,
Inse si spre aperature,
Nesce ghimpi dorerosi are.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domniôrele Emili'a Maniu, Julian'a Rosa, Emili'a Cadariu, Georgin'a Jonescu si de la domnii Alesandru Draganu, Andreiu Danu si Radu Popea.

POSTA REDACTIUNEI.

La numerulu de acuma alaturâmu có-l'a de prenumeratiune la foile nôstre, rogandune de toti iubitorii acestoru întreprinderi, sê binevoiesca a le latî si a le recomandâ in cerculu pana unde se estinde cunoscin-ti'a lor.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

S'a tiparitu in Pest'a 1867. prin Alesandru Kocsi (in tipografi'a lui Érkövi, Galgóczi si Kocsi.) Piatî'a de pesci Nr. 9.